

Ғ.А.Низамов

Бизнес ва тадбиркорлик олий мактаби

“ЎЗБЕКИСТОН ТЕМИР ЙЎЛЛАРИ” АЖ ЛОГИСТИКА ХИЗМАТИДА РАҚАМЛИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИ ҚўЛЛАШНИНГ ЎЗИГА ХОС ЖИҲАТЛАРИ

Аннотация. Ушбу мақолада “Ўзбекистон темир йўллари” АЖда логистика хизматларини кўрсатишда рақамли технологияларни қўллашнинг ўзига хос жиҳатлари ёритилган бўлиб, Дисконт карта тизими орқали тўловларни амалга ошириш мижоз билан компания орасидаги тўлов муносабатлари ифода қилинган. Дисконт карталари тизими савдо ёки кафолат компаниялари мунтазам истеъмолчилар ҳисобидан товарлар ўз айланмасини ошириш имконини берувчи рақамли технологиялар орқали ҳаракати жиҳатлари ёритиб берилган.

Калит сўзлар: “Ўзбекистон темир йўллари”(ЎТЙ), акциядорлик жамияти (АЖ), Минтақавий темир йўл узели унитар корхонаси(МТУ УК), дисконт карта, саралаш ва юк бекатлари, давлат солиқ қўмитаси (ДСҚ).

G'.A.Nizamov

The School of Business and Entrepreneurship

SPECIFIC ASPECTS OF THE USE OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN THE LOGISTICS SERVICE IN THE RAILWAY SERVICE "UZBEKISTAN RAILWAYS".

Abstract. This article describes the specifics of the use of digital technologies in the logistics service of JSC JSC Uzbekistan Railways, the payment relationship between the customer and the company to make payments through the discount card system. The discount card system highlights aspects of the movement through digital technologies that allow trading or warranty companies to increase their turnover of goods at the expense of regular consumers.

Keywords: "Uzbekistan Railways", Joint Stock Company (JSC), Regional Railways" (MTU UK), discount card, sorting and cargo stations, State Tax Committee.

КИРИШ

“Ўзбекистон темир йўллари” АЖда темир йўл бекатлари бўлиб, улар поездларни қабул қилиш, жўнатиш, кесишиш, ташиш жараёнлари, юкларни қабул қилиш, юк бериш, юк багажи ва йўловчиларга хизмат кўрсатиш, бўйича жараёнлардан, ҳамда поездларни шакллантириш, тарқатиш ва поездлар билан техник жараёнларни амалга ошириш бўйича иш олиб борадиган алоҳида темир йўл ажратиш пунктларидир. Темир йўл бекатлари ўз ишининг хусусиятига кўра қуйидагиларга бўлинади:

1. Юк бекатлари - юк тижорат жараёнларини бажариш учун мўлжалланган. Улар йирик саноат ва маъмурий марказларда, денгиз ва Дарё портлари жойларида, юкларни оммавий юклаш ва тушириш жойларида қурилади. Ишлов берилаётган юкларнинг тури ва жойлашишига қараб, улар турли юкларни, яъни қуйма юклар, қўмир юкланиши, порт ва бошқаларни қайта ишлашга мўлжалланган оддий юклар билан ишлаш бекатларига

бўлимади. Умумий юк бекатлари сирасига саноат корхоналарининг кириш йўллари ва давлат юк бекатлари билан туташган жойларда кўплаб юк бекатлари ҳам киради. Уларда алоҳида қабул қилиш, жўнатиш йўллари ва йўловчи бинолари (поезд стансиялари) мавжуд.

2. Техник бекатлар - юк автомобиллари, поездлар, ташишни ташкил этиш ва йўл ҳаракати хавфсизлигини таъминлаш учун поездлар билан техник жараёнларни бажаришга мўлжалланган жойлардир. Техник бекатларга йўловчи ва юк ташиш жараёнлари учун мўлжалланмаган темир йўл бекатлари киради. Юк автомобиллари, поездлар билан бажариладиган техник жараёнларга қараб техник темир йўл бекатлари қуйидагиларга бўлинади:

- Саралаш бекатлари - вагонларга оммавий ишлов бериш ва поездларни шакллантириш учун мўлжалланган. Улар темир йўл линияларининг туташуви ёки кесишиш нуқталарида, катта транзит пунктларида жойлашган. Бундан ташқари, транзит поездлар уларда қайта ишланади. Саралаш бекатларининг бир нечта махсус парклари бўлиб, энг йирик паркларида тоқ ва жуфт йўналишдаги вагонларни ўзи автоматик равишда саралайдиган жойлари ҳам мавжуд.

- Участка бекатлари - транзит юк ва йўловчи поездларини қайта ишлаш, комбинациялашган ва участка поездларини шакллантириш, кириш йўлларида хизмат кўрсатиш учун шунтлаш жараёнларини бажаришга мўлжалланган. Участка бекатлари орасидаги масофа локомотивлар ва локомотив экипажларининг ўзгаришига боғлиқ бўлиб, одатда улар бир-биридан 150-300 км масофада жойлашган бўлади. Участка бекатларида одатда 2-3 та парки бўлиб, вагонларга техник хизмат кўрсатиш пунктлари локомотивлар учун техник хизмат кўрсатиш деполари мавжуд бўлади.

- Порт ёнидаги бекатлар - денгиз портига хизмат кўрсатишда вагонларни йиғиш учун ишлатилади. Улар кема портларида вагон ташиш, қабул қилиш ва поездларни шакллантириш ишларини амалга оширади.

АДАБИЁТЛАР ШАРҲИ

Тадқиқотнинг илмий янгилиги тарқатилган дафтар технологиялари, блокчейн ақлли технологиялар асосида юк темир йўл транспортини ташкил этиш ва бошқариш механизмини ишлаб чиқишда, ушбу технологиялардан фойдаланиш самарадорлигини иқтисодий асослашга қаратилгани таъкидланган [1].

Замонавий дунё марказлаштириш инқилоби арафасида турибди, бу блокчейн технологиясининг ривожланиши билан бошланади. Жаҳон иқтисодий форум ҳисоботида блокчейн технологияси ёки тарқатилган китоб технологиясига (ДЛТ) қуйидагича таъриф берилган: бу воситачиларга эҳтиёж сезмасдан тўғридан-тўғри тармоқ ичидаги турли хили шартнома тузувчи томонлар ўртасида маълумотлар алмашинувини таъминлайдиган технологик жараёнлар ҳақида таъкидланган [2].

Блокчейн - бу воситаларсиз ишлайдиган тенгдошлар ўртасида транзакцияларни амалга ошириш учун платформалар яратилган ва барча

транзакциялар маълумотларини акс эттириш учун марказлаштирилмаган ахборотни сақлаш воситаси бўлган махсус технология – деб айтиб ўтилган.

Халқаро юк ташиш транспортида электрон маълумотлар алмашинувини муваффақиятли амалга оширишга таъсир қилиши мумкин бўлган муҳим халқаро лойиҳаларга нисбатан радио частота идентификациялаш технологиясини темир йўл юкларини эксплуатация қилишда амалий қўллаш имконияти кўриб чиқилган. Темир йўл соҳасида янги ва мураккаброк ахборот тизимларини ва технологияларини жорий этиш, ушбу камчиликларни мунтазам равишда йўқ қилиши ва шу билан стратегик тушунча, нафақат транспортдаги маълумот сифатини оширибгина қолмай балки темир йўл юклари соҳасида умумий рақобатбардошлигини ошириши керак, – деб таъкидлаган [3].

Маколада фаолиятнинг иқтисодий самарадорлигини ошириш ва кўрсатилаётган хизматларнинг белгиланган нархини аниқлаш учун “Россия темир йўллари” АЖга хизмат кўрсатувчи провайдерларнинг танлаш мезонларини аниқлаштириш зарурлиги, шунингдек форсайт ва аутсорсинг технологиялари билан биргаликда фойдаланиш орқали устивор йўналишишларга эришиш мумкинлиги таъкидланган [4].

Соддалаштирилган асосий технологик жараён транспорти қуйидаги йўналишлардан иборат:

- 1-Инфратузилмани бошқариш;
- 2-Станция ишларини бошқариш жараёнлари бўлиб, улар
 - а) Юк жараёнларини бошқариш;
 - б) Саралашни бошқариш;
- 3- Транспортни бошқариш;
 - а) Йўл ҳаракатини бошқариш жараёнлари бўлиб, улар
 - б) тортишни бошқариш;
 - в) Ҳаракатланувчи таркибни бошқариш;

4-Мижоз билан ўзаро муносабатларни жараёнларини, асосий технологияларни шакллантириш мумкин бўлган мантиқий истиқболлар рақамли технологияларини ривожлантиришга қаратилганлиги таъкидланган [5]. Бундан ташқари ушбу жараённи бошқариш, айнан акциядорлик жамиятини бошқариш, бу орқали тизимга инвестициялар жалб қилиш, бошқарувнинг халқаро стандартларига амал қилиш ҳам муҳимдир. Бу бора ҳақида иқтисодчи олимлардан: Суюнов Д.Х. “Мамлакатлар иқтисодиётининг глобаллашув шароитида компанияларнинг фаолиятига инвестициялар киритишни амалга ошириш учун ўзаро манфаатли ривожланишни таъминлайдиган барча мамлакатлар учун ягона бўлган корпоратив бошқарув стандартлари ишлаб чиқилиши ва уни жорий қилиш долзарб масалалардан бири ҳисобланади” –деган фикрни билдирганлар [6].

“Тизимда электрон рақамли имзо ва шифрлаш механизмларидан фойдаланиш ушбу тизимга ахборотни криптографик ҳимоялаш тизимини, хусусан Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2007 йил 3 апрелдаги ПҚ-614-сонли қарори билан тасдиқланган «Ўзбекистон Республикасида